

A gépesített erdészetek szervezetének fejlesztése

CSÓRI JÁNOS

Az erdőgazdasági nagyüzemek vezetése a területi szervezés elve szerint épül fel. Az erdőgazdaságok erdészetekre oszlanak, ahol az erdészetvezető irányításával folyik minden munka. Ez a fokozott mértékű gépesítés során is megfelelő lesz, azonban a gépesítés előrehaladásával párhuzamosan szükséges, *sőt elkerülhetetlen* a gazdálkodási egységnek, az erdészetnek a vezetését átalakítani, fejleszteni. A vezetés javításához tartozó igen fontos probléma az, hogy a technikai színvonalnak megfelelő legyen az erdészet vezetésének szervezete. A hagyományos szervezetet mindenki ismeri. A régi technikai színvonalon, a kézi és fogatos munkánál a munkamegosztás, a specializálódás igen kis mértékű volt. Kétféle műszaki vezető — fahasználati és erdőművelési — segített a mindenért felelős erdészetvezetőnek, kerületvezetői — művezetői — szinten pedig elkülönültek:

- a csemetekertkezelők,
- a rakodókezelők,
- a fogatbrigádvezetők, és
- a fagyártmánytermelést irányítók.

Az erdőgazdaságokban mindenütt a fahasználati ágazat gépesítése történik meg először. Erdőgazdaságunkban — a Balatonfelvidéki Erdőgazdaságban — a fahasználati ágazat gépesítése a következőképpen történt: A fakitermelést először az 1960/61 g. évben gépesítettük és 1961/62 g. évben a földfeletti fatömegnek 86,3⁰/₀-át termeltük géppel. Ez az a szint, amelyet a következő években is tartani tudunk. A közelítés, kiszállítás gépesítése az 1960/61. g. évben vette kezdetét és 1965-re fejeződik be, amikor kb. 70⁰/₀-át géppel fogjuk végezni ennek a munkának. A szállítás teljesen géppel történik már és pedig 65—70⁰/₀-ban saját géppel. A fahasználati ágazat kis gépei az *erdészetek állományába* tartoznak, a gépállomás csak a javítási munkát és a TMK-t végzi. A gépállomás állományába csak a lánctalpas traktorok és a tehergépkocsik tartoznak.

A fahasználati ágazat jelenlegi technikai színvonalának megfelelő szervezet kialakításával a gépesítéssel párhuzamosan foglalkozunk. A gyakorlatban szerzett tapasztalataink alapján négy gépesített erdészetünknel javítottuk a szervezetet. Az alkalmazott elvet a zirci erdészetünk szervezetén mutatom be.

Az erdészet fontosabb adatai:

1. *Területe:* 6147 ha.

2. *Évi feladata:*

Fakitermelés: 17 383 nettó m³.

Faanyagmozgatás: 29 740 m³. faanyagmozgatás mutatója: 1,71.

Erdőfelújítás: 85 ha.

Erdőtelepítés: 21 ha.

Csemetekert: 5,52 ha.

3. *Rendelkezésre álló gépek, eszközök:*

Unimog 2 db.

Zetor—Szuper vontató 2 db.

ehhez pótkocsi 8 db.

Tehergépkocsi 1 db.

Közelítő kerékpár 6 db.

Fogat 2 pár (egyik futófogat)

Motorkerékpár 4 db.

Stihl-Contra m. fűrész 5 db.

Erd. javító műhely 1 db.

Az erdészet új szervezete (1963. október 1-től):

Erdészetvezető

<i>Szállítási műsz. vez.</i>	<i>Fahasználati műsz. vez.</i>	<i>Erdőművelési műsz. vez.</i>
Szállító erdész: 2 fő	Vágásvezető erd.: 5 fő	Kerületvezető erd.: 8 fő
Rak. kez. erdész: 1 fő	Fagyártm. term. erd.: 3 fő	
	Erdészeti szerelő: 1 fő	

Szállító erdészek feladata: Gépi közelítés (Unimog), gépi szállítás (gk., vontató), vasúti szállítás szervezése, irányítása, ellenőrzése a szállítási műszaki vezető utasítása szerint; a ker. vez. erdészek akadályoztatása esetén a szállítás teljes lebonyolítása a ker. vez. erdész helyett (szállítójegyek kiállítása stb.) utólagos elszámolási kötelezettséggel; utak karbantartási munkájának irányítása.

Vágásvezető erdészek feladata: a hozzá beosztott motorfűrész munkacsoport (Stihl-Contra)val felszerelve) munkájának irányítása, szervezése, az ezzel kapcsolatos adminisztráció végzése; a munkacsoportba tartozó közelítő kerékpár (-ok)-kal végzett előközelítés, közelítés irányítása, szervezése, az ezzel kapcsolatos adminisztráció végzése; a kitermelt és kiközelített faanyag átadása a kerületvezető erdész részére az erdei rakodón, illetve a szállító erdész részére a vágásterületen (előközelítésnél) Unimoggal történő közelítés esetén; a termelendő anyag hossztolása. *Felelős:* a munkacsoport munkájának minőségéért, a fahasználati, erdőnevelési, munkavédelmi utasítások betartásáért; az előközelítés, közelítés szakszerű végzéséért; a kitermelt anyagért (az átadás időpontjáig); a bérutasítás betartásáért; a munkacsoport részére kiadott felszerelésért, annak őrzéséért; a termelendő anyag megfelelő szakszerű hossztolásáért; a munkacsoport fegyelméért.

A vágásvezető erdészekhez tartozik: 1 Stihl—Contra motorfűrészszel felszerelt munkacsoport, 1—2 közelítő kerékpár, 1—2 ló, 4—5 fő munkás, segédeszközök. Évi termelési feladatuk: 3,500 m³.

Kerületvezető erdészek feladata: erdőműveléssel kapcsolatos munkák (talajelőkészítés, ültetés-vetés, ápolás stb.) szervezése, irányítása és adminisztrációjának végzése; vágásjelölés, becslés munkájának elvégzése; a kerület élőfaállományának védelme; az erdei rakodón tárolt faanyag őrzése, szállításra való átadása (szállítójegyek kiállítása stb.); vágástéren tárolt választékok (gallyfa, gyökértuskó) kiadása meghatározott napokon. A kerületvezető erdészekhez tartozó terület: cca. 800 ha/fő.

A többi három gépesített erdészet szervezeti felépítése is ezen elvek szerint történik, változik a kerületvezetők száma a területtől függően és a vágásvezetők száma a munkacsoport számától függően. Ezenkívül a szétszórtabban fekvő két gépesített erdészetünket futófogat helyett raj-Gaz gk-val látjuk el. Egyébként ez kellene minden gépesített erdészethez!

A hagyományos szervezethez viszonyítva a következő munkakörök különülnek el az új szervezetnél: szállítási műszaki vezető, szállító erdészek, vágásvezető erdészek.

A szervezeti változáson kívül a technikai színvonal emelkedésének elkerülhetetlen következménye az erdészetek területének növekedése. Gazdaságunknál 1958/59-ben tíz erdészet volt, az 1962/63. g. évben pedig ugyanazon a

területen kb. 30—40⁰/₀-kal nagyobb feladattal hat erdészet működött. Nincsen szándékom a technikai színvonal emelkedésének szubjektív, személyi oldalával foglalkozni, csak annyit jegyzek meg, hogy ez az elsődleges, fontos és nehezebb része a szervezésnek. Megnyugtatóan azoknak, akik felteszik a kérdést, hogy „megéri-e felborítani a több generáción át kialakult hagyományokat?” a következő számokat ismertetem:

	1958/59. g. évben	1961/62 g. évben	Index: 1958/59 = 100
1 m ³ kitermelt fára jutó			
Munkaóra ráfordítás munkaóra/m ³	13,70	8,91	65,0
Energiaköltség Ft/m ³	79,87	59,91	75,0
Vasúti fuv. díj költs.: Ft/m ³	48,14	36,94	76,7
Anyag- és műhelykölts. Ft/m ³	34,31	28,80	83,9

Ezek a számok azt hiszem megfelelően szemléltetik a kedvező tendenciát, a ráfordítások csökkenését, pedig még sok a gátló körülmény, amit le kell küzdenünk, szubjektív és objektív egyaránt.

Az erdőművelés gépesítése, csak valamivel később (1—2 év) kezdődik, amikor a fahasználatban alkalmazott erőgépeket dolgozóink megismerték, kezelőik megfelelő gyakorlatot szereztek, és a szükséges munkagépeket kialakítottuk. Világos mindenki előtt, hogy a vezetés szervezetére gyakorolt hatása is később jelentkezik majd.

A két erdészetünknel, ahol a fahasználat kisebb súlyú és nagyobb súllyal az erdőművelés, főleg telepítés és fásítás a feladatuk, meghagytuk a régi szervezetet. Ebből is látható, hogy sablonos szervezést nem szabad végezni, hanem figyelembe kell venni a helyi adottságokat, ki kell várni a megfelelő időt, de meg kell hallani, „amikor a motor zörög”.

A minta- és ellenőrzőterületek elemzése

MÁRKUS LÁSZLÓ

Az erdőgazdálkodásunk mérföldkövét jelentő 1040/1954. minisztertanácsi határozat intézkedett először arról, hogy a nevelővágásokban minta- és ellenőrzőterületeket kell kijelölni, illetve meghagyni, hogy az erdőápolási munkák hatása lemérhető legyen. Az 1956. évben megjelent Erdőnevelési Utasítás rendelte el azt, hogy minden erdészet minden évben 1 tisztítási és 1 gyérítési minta- és ellenőrzőterületet tartozik kitűzni és elemezni. Az első kitűzést 1957. október 30-ig kellett végrehajtani, az adatgyűjtőlapokat pedig ugyanezen év december 31-ig kellett az ERTI-hez megküldeni. Ez utóbbit az erdőnevelési tudományos kutató munka kiszélesítéséről szóló 32/1957. OEF számú utasítás rendelte el. A következő években hasonló módon és időben kellett volna az új kitűzéseket és elemzéseket elvégezni. Az adatok értékelése az ERTI feladata lett.

Az Erdőnevelési Utasítás e munka céljáról a következőket mondja: „A minta- és ellenőrzőterületek elemzésének legfontosabb célja annak megállapítása, hogy az elvégzett nevelővágás milyen hatással volt az állomány további növekedésére.” Majd így folytatja: Az ellenőrzőterületek adatait összevetve a mintaterületeken kapottakkal, megállapíthatjuk azt, hogy mennyivel előnyösebben fejlődött az az állományunk, ahol egyszer-kétszer, esetleg többször végeztük el a nevelővágást, mint az, ahol nevelővágás nem volt.

Az egyes erdőgazdaságok által 1957—1961. évre vonatkozó és az ERTI-hez eljuttatott használható munkarészek számát és azok megoszlását az 1. táblázat tartalmazza.

A közölnél több elemzett minta- és ellenőrzőterület kijelölése történt meg, azonban jó néhány erdőgazdaság ismételt kérésre sem küldte meg az adatokat. A bekül-